

NYHETER

Klimatforskning.

Fakta. Utforskningen av Ryderglaciären

Expeditionen till Ryderfjorden är tvärvetenskaplig med forskare från Sverige, USA, Kanada och Danmark. De har kompetens inom bland annat atmosfärskemi, fysik, biologi, klimatologi, maringeologi, oceanografi, ekologi, geofysik, geokemi, genforskning och arkeologi.

Från Stockholms universitet deltar 20 personer och förutom glaciärer ska forskare försöka få till en kronologi för när olika arter, inklusive människor, koloniserat norra Grönland som troligen var den första delen av Grönland som de kom till.

Expeditionen pågår till och med den 10 september.

Ett fyrtiotal forskare ombord på isbrytaren Oden ska besöka den svårtillgängliga Ryderglaciären på Grönland.

Foto: Martin Jakobsson

I juli rann 197 miljarder ton smältvatten ut i Atlanten, tillräckligt för att höja havsnivån med 0,5 millimeter.

Unik expedition kartlägger hur Grönlandsisen smälter

För första gången gör forskare nu en marin expedition till den svårtillgängliga Ryderglaciären i nordvästra Grönland. Med hjälp av isbrytaren Oden ska de undersöka kopplingar mellan glaciärer i området och klimatförändringen. Bland annat hur glaciärerna kan bidra till en förhöjd havsnivå.

● Isbrytaren Oden med ett fyrtiotal forskare ombord har startat från Thule, Qaanaaq på grönländska, på Grönlands norra västkust för att försöka nå Ryderglaciären på nordvästra Grönland. Mängder av is som trycker på norrifrån gör att området är mycket svårt att nå. Det är också en av orsakerna till att detta är första gången som en marin expedition görs här.

– Fjordarna är totalt oundersökta, det är svårt att komma hit. Glaciologer har tittat på glaciärer på land, men de marina områdena

utanför har ingen varit inne och mätt, man har inte kommit in, säger Martin Jakobsson, professor vid institutionen för geologiska vetenskaper vid Stockholms universitet och en av forskningsledarna för expeditionen.

– Vi kan gå på grund, vi vet inte hur djupt det är för det finns inga djupmätningar.

Huvudsyftet med expeditionen är att undersöka kopplingar mellan den nordvästra sektorn av Grönlandsisen och klimatförändringen. I området där glaciären möter havet ska forskarna bland annat försöka förstå orsaker till förändringarna av de flytande delarna av glaciärerna som dränerar norra Grönlands inlandsis ut i havet. Dessutom hur inflödet av varmare havsvatten från Atlanten påskyndar glaciärernas smältning och vilka effekter smältvattnet har för koldioxidssystemet och havsförurning. Med sonar och

annan teknisk utrustning ska de undersöka havsbotten och hur dess form påverkar tillbakadragandet av norra Grönlands inlandsis både historiskt, där den lämnat spår, och i dagens klimat.

Hur glaciärer och inlandsisar som är i kontakt med havet kommer att bete sig står för den största osäkerheten i prognoserna för hur mycket den globala havsnivån kan stiga när klimatet blir varmare.

– Vi lär oss väldigt mycket av att titta på vad som har skett historiskt. Framförallt under den senaste avsmältningen där vi hade en varm period där det kan ha varit havsifritt på somrarna i Norra Ishavet för 6000–8000 år sedan. Anledningen till den avsmältningen var hög solinstrålning, det har vi inte idag, nu beror det på andra orsaker, säger Martin Jakobsson.

Häromdagen konstaterades att juli månad globalt var den varmaste

som har uppmätts och under sommaren har Grönlands glaciärer smält kraftigt.

Avsmältningen är hittills inte lika kraftig som under rekordåret 2012 men under ett av de sista dygnen i juli smälte cirka 12 miljarder ton. Enligt DMI, Danska meteorologiska institutet, rann under juli 197 miljarder ton smältvatten ut i Atlanten, tillräckligt för att höja havsnivån med 0,5 millimeter.

Men Martin Jakobsson varnar för att dra slutsatser av temperatur och smältning en enstaka sommar.

– Man måste alltid hålla isär säsongsvariationer och trender. Jag är luttrad när det gäller en sommar med mycket smältning, men vi har en trend mot minskad ismassa. Den här säsongen är extrem men det kan komma år med mindre avsmältning, säger Martin Jakobsson.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se

Funktionsnedsatta drabbas i färdtjänsten.

Stor risk att övergreppen inte anmäls

Funktionsrätt Sveriges ordförande Elisabeth Wallenius är inte förvånad över att taxiförare som begår sexuella övergrepp riktar in sig på särskilt utsatta kunder.

Hon tror att det finns ett stort mörkertal.

– Det är ruggigt, säger hon.

● Transportstyrelsen drog förra året in fem taxichaufförers legitimationer eftersom de hade våldfört sig på sina kunder. De flesta övergreppen begicks mot personer som hade svårare att försvara sig, en majoritet av dem hade olika typer av funktionsnedsättningar.

Elisabeth Wallenius, ordförande för Funktionsrätt Sverige som före-

träder en rad olika funktionsrättsförbund, säger att det här rör sig om personer i beroendeställning som inte har något annat val än att åka färdtjänst. Många behöver dessutom ha hjälp att ta sig in i bostaden.

– Här finns en stor utsatthet. Det handlar om personer som väldigt ofta åker taxi ensamma i vardagen, säger hon.

Det kan röra sig om både fysiska och intellektuella funktionsnedsättningar – eller en kombination. Men Elisabeth Wallenius tror att personer med intellektuella funktionsnedsättningar är mest utsatta.

– De kanske inte alltid förstår signalerna, när något går över

gränsen. På särskolor är det inte självklart att man pratar om sexualitet eller om att sätta gränser för den egna kroppen. Sexuella övergrepp kan ju också vara subtila.

Hon tycker det är ruggigt att personer inte kan vara trygga när de åker taxi eller färdtjänst, men är ändå inte förvånad. I stället tror hon att mörkertalet för sexuella övergrepp är stort.

En del personer med intellektuell

DN i går.

funktionsnedsättning har inte förmåga att tala, eller så kanske de inte vet vilka ord de ska använda för att beskriva vad de varit med om. Därför finns det en risk att övergreppet inte anmäls – och även om de drabbade berättar så kanske de inte blir trodda.

– Personalen som tar emot dem kanske inte lyssnar in vad som har hänt. Risken är att man slätar över och inte ser det inträffade som ett brott. Det handlar mycket om attityder kring personer med intellektuella funktionsnedsättningar och deras rätt till integritet.

Marit Sundberg
marit.sundberg@dn.se

Uppsala.

Fyra misstänkta sexbrott på fyra dagar

Två våldtäkter och två våldtäktsförsök har anmälts i centrala Uppsala på fyra dagar. Polisen har hittills inte kunnat se några samband mellan händelserna.

● – Man kommer att fortsätta förhöra, också nya förhör med målsägarna och söka information från människor i närheten av brottsplatserna. Vi har inga frihetsberövade, säger Mikael Hedström, presstalesperson på polisens region Mitt.

Under natten till onsdagen ska en kvinna i 25-årsåldern ha utsatts för ett våldtäktsförsök på Linnégatan. Gärningsmannen ska ha dykt upp och tagit i henne på "ett olämpligt sätt", enligt polisen, varefter hon fallit till marken och han lämnat platsen.

Ett annat våldtäktsförsök drabbade en kvinna på Luthagesplanaden strax efter klockan 01 natten till lördagen. Någon timme senare fullbordade en gärningsman en våldtäkt mot en kvinna i 25-årsåldern i en gränd vid Syslomansgatan.

Ytterligare en våldtäkt ska ha genomförts mot en ung flicka i Stadsparken under natten mot måndag.

Tills vidare har polisen inte kunnat hitta några samband mellan de olika ärendena.

– Hittills bedömer man det som fyra separata händelser med fyra separata gärningsmän, men arbetet med att kartlägga dem pågår intensivt i detalj. Vi i avvaktar med att ge några signalement eftersom det är så viktigt att inte påverka någons minnesbilder, säger Mats Hedström.

– På en generell fråga om kvinnor i Uppsala ska vara extra oroliga så svarar vi nej, men som alltid gäller det att vara vaksam. Polisen är mycket intresserad av alla uppgifter och iakttagelser människor kan tänkas ha från de olika händelserna. Exempelvis har man hittills förgäves efterlyst personer som stod och rökte utanför restaurangen Palermo, personer som kvinnan försökte ropa på medan hon våldtogts vid Syslomansgatan.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se

Fakta. Fyra anmälningar

- **3 augusti:** Våldtäktsförsök på Luthagesplanaden klockan 01.05.
 - **3 augusti:** Våldtäkt på Syslomansgatan runt klockan 02.30–03.30.
 - **Natten 4-5 augusti:** Våldtäkt i Stadsparken.
 - **7 augusti:** Våldtäktsförsök på Linnégatan vid 02-tiden.
- Källa: Polisen